

ЛЕМ.фм+

ПАНРУСІНСЬКИЙ ТИЖДЕННИК № 2 28.03–03.04.2016

WWW.LEM.FM

Пелехате зле

4

Засідання Комісії
Національних
і Етнічних Меншын
Сойму ПР в Кракові

10

Віртуальны Гушлі.
Фолькова платня 2015
рока – зачало ся голо-
суваня!

14

25 років Світового
конгресу Русинів

Зміст.

14

25 років Світового конгресу Русинів

Но русиньскы організації, котры в розвалинах соціалізму зачали діяти і возроджовати народ в окремых державах, скоро зрозуміли, же є потрібна співпраца і в рамках цілосвітового форуму.

Рекомендиєме //

4

Засідання Комісії Національних і Етнічних Меншын Сойму ПР в Кракові

6

Петро Крайняк на міністерстві школства

8

Не знаш, што выбрати? Студію лемківскій язык на Педагогічным Університеті в Кракові!

10

Віртуальны Гушлі. Фолькова платня 2015 рока – зачало ся голосуваня!

12

1%

18

101 років тому в Талергофі...

20

Пелехате зле

22

Творителі ідей

24

Події в найблизшым тыжні

26

Пишут до нас

Редакция:

Шефредактор:
Демко Трохановскій,
технічний редактор:
Наталія Малецька-Новак,
члены редакції:
Богдан Гамбаль,
Севериян Косовскій,
Петро Медвідь,
Павел Малецькій.

Джерело знимкы на окладинці:
wallpapershacker.com,
джерело знимкы на 26 стр.:
muzeum.sacz.pl.

Редакция.

Давно, давно тому, під гором (бо в Карпатах то не чудо), недалеко од ліса, хоц в містечкых, але міцно русиньскых обставинах, мал ем щестя жыти на західній Лемковині, в Креници. Благій період дітинства проводил ем в щестливій сепартистичній родині політичных Русинів, о староруско-москвофільських корінях з автентичныма талергофско-явовжняньскыма елементами і фурт припоминачом (по)выселенчом історіюм.

На знімці шефредактор тыжденника Демко Трохановскій.

То был прекрасний час, котрий – як вшытко, што добре – даколи мусліл ся скінчыти, бо якысы чудаки взяли ся за політику і, заміст штоден спокійні ходити до роботы, зачали страйкувати, засідати за округлыма столами, кричати, же комунізм недобрий, а з нима буде ліпше. До того моменту, при кожній нагоді літали сме над хмарами, споминаючы о Талергофі, горды з того, же то был перший в Европі концентраційний лаґер, оснований понад двадцет років скорше од абсолютного *number one* – Аушвіц, а в самым Талергофі были сме єдныма з першых поневоленых! Сміяли сме ся з дурного, недовченого Сталіна, што вшытко доцяп попутал, причыняючы Русинів до єдної файты з Українцями, котрых за террор Організації Українських Націоналістів і єй войскового крыла в виді УПА (но і коляборацію з Гітлером) рішыл розогнати по світі! Бідний дядько Сталін был далеко, аж в Москві, але його повоєнны сторонники знали ся на роботі бодай так добрі, як іх начальник. На основі рішынь Комінтерну з 20. рр. минулого столітя, при прихильности власти, достали Русины комуністичного світа прекрасну оферту: забудте о своїй локальній соспільности пастухів, отворте ся на істо літературний язык і культуру – то ваша сила і будуче!

Ідилла, як уж ем спомнул, не могла тырвати долго, бо нашли ся бортакты, што іщы в першій половині 80. рр. XX ст., хоц дакус несміло, але уж на піл-легально,

зачали палити в ватрі єдине правильне комуністичне думаня, котре частично (уффф!) згоріло в 1989 р. Уявте сой, якій то был для мя, вісемлітньої дітины, шок! Як то? Чом од тепер маме быти Русинами? Чом дальше не можеме быти... До того якысы еніґматичны телеґрамы, што приходили дохыж (тепер выміню лем єден, котрого ультракоротку форму запамятам на все: *piotr stop stowarzyszenie zarejestrowane stop*). Пришли новы часы. Трете русиньске одроджыня.

Змучыл мя уж тот чудачний іронічний стиль писаня. Може зато, же іщы нич ем не написал, а такой треба бы было кінчыти... Думаем, же даколи го схосную, розвиваючы тоту думку. А тепер, на конец начального слова, підсумуйме – нич 25 років тому, завдякы діячам Русиньской Оброды, одбыл ся в Меджелабірцях перший Світовий Конґрес Русинів, в поєдных покомуністичных державах (а і в самым, доживаючыым кінця, СССР) встигли ся уж одродити русиньскы організації: в Польщы, Чехословації, на історичній Підкарпатській Русі, в Югославії та в свобідным світі Північної Америки. Зышли ся і з новыма надіямы крикнули, парафразаючы німецкого філософа Ніче, «што нас не забило, може лем зміцнити». Днес, коли выполнило ся чверт столітя од тамтых подій, кількіст русиньскых/ лемківскых/ руснацкых (бодай лем з назвы) організацій єст пропорційональна до кількості грошів, роздаваных в виді поєдных державных ґрантів, проєктів і дотаций. Більшіст з них не мат дякы ся з інчыма стрічати, або єднати (но, може лем товды, коли пінязі треба розділити), але сут і такы, што охочо зробили бы дашто більше. Першы з выміненых николи не войдут в інтерреґіональны русиньскы структури, бо не хотят ділити ся «успіхами» фінансуваной квазі-патріотичной діяльности. Другы же, окрем теперішніх членів СКР, або при ним уж были, або не были ґу ньому допущены, або николи уж – з інчой, як ґрантолюбна, причыны – хотіти не будут. Ци треба нам четверте русиньске одроджыня? Може і треба. Лем бою ся, же стремліня ґу тому несе з собом велике ризико, же го не дочекаме, т.є. антифразу Ніче: «кед уж нас забило, нич нас уж не зміцнит». ●

Засідання Комісії Національних і Етнічних Меншын Сойму ПР в Кракові

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

В днях 22. і 23. марця т.р. в Воєвід-
ским Уряді в Кракові одбыло ся
выіздове засідання Комісії Наці-
ональных і Етнічных Меншын
Сойму Польской Республики
VIII каденціі. В принятым порядку засідання
были два пункты:

➤ Інформація Міні-
стра Внутрішніх Справ
і Адміністраціі на тему
ситуаціі і проблемів наці-
ональных і етнічных
меншын на обшыри ма-
лопольского (краківско-
го) воєвідства.

➤ Інформація Мало-
польского Куратора Освіты о еду-
каціі національных і етнічных
меншын в малопольским воєвідстві.

Окрем послів – членів комісії,
в засіданю брали учасць воєвода та
другы представники воєвідских
власти, репрезентація Міністерства
Внутрішніх Справ і Адміністраціі.
Присутний был віцемаршалок Со-
ймику Малопольского Воєвідства як

представник самоурядовых власти
воєвідского щабля, куратор освіты
і поліційны службы, котры одпо-
відають за тримання порядку і про-
тидіяня антименшыновым акціям.
Зъявили ся тіж репрезентаціі мен-
шын. Найчылленнійше были репре-
зентуваны організації Ромів, котры
заберали голос в дискусіі і голосно
квествіюували невыстарчаюче фі-
нансуваня в рамках грантовых про-
грамів на поміч Ромам, назначане
властями вшыткых щаблів. Таке
самы проблемы, хоць в о вельо
меньшій мірі, зголосил представ-
ник ормянської меншыны. Проб-
лем одношынь межде векшыном
а меншынами та некотры проблемы
з обшыри меншыновой освіты пору-
шыла представничка Стоваришыня

« Окрем дискусіі на тему шкільных і грантовых меншыновых
проблемів, полномічна краківского воєводи до справ наці-
ональных і етнічных меншын вказала презентацію,
котра дотуляла ся чысла і активності ріжных меншын.
Чысленны неточности той презентаціі выкликали велику
полеміку представників ромской і лемківской меншыны »

На знімці горі: будинок
Маршалковского Уряду
в Кракові, поліво: засідання
Комісії Національных
і Етнічных Меншын
(фот. Богдан Гамбаль).

Лемків – Олена Дуць-Фай-
фер. Присутний на стрічы
репрезентант Українців –
Штефан Гладик, протес-
тувал против рыхтуваню
фабулярного фільму пн.
«Вольнь», котрий мал бы
гейбы в негатывным світлі
вказувати Українців як ви-
нуватых ґеноциду, котро-
го допустила ся УПА вчас
II Світовой Войны.

Долше выступліня мал
представник краківской
кураторіі, котрий рефе-
рувал проблемы вчыня
меншыновых языків на
обшыри Малопольщы.
Вказал на розвиток ромс-
кого шкільництва і по-
праву його якості, завдя-
кы діяльності учителів
і ромских асистентів, ко-
трых задачом ест допома-
гати розвязувати шкільны
проблемы. Але ситуація
в просторі едукаціі інчых
меншыновых языків ест
дуже гірша. Дає ся видіти
регрес – зменьшыня чысла
учеників, котры ходят на
лекціі лемківского і сло-
вацкого языків.

Окрем дискусіі на
тему шкільных і грантовых
меншыновых проблемів,
полномічна краківского
воєводи до справ наці-
ональных і етнічных мен-
шын вказала презентацію,
котра дотуляла ся чысла
і активності ріжных мен-
шын. Чысленны неточ-
ности той презентаціі
выкликали велику полемі-
ку представників ромской
і лемківской меншыны. ●

Петро Крайняк на міністерстві школства.

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Новоформуюча влада на Словачії вже обсадила міністерські функції і так само приділила на окремі міністерства державних тайомників. На Міністерстві школства буде у функції державного тайомника довгорічний русинський активіста, член партії Most-Híd, Петро Крайняк.

Петро Крайняк ся народив у 1981 році в Пряшові. Высошкольску освіту закінчив на Грекокатолицькій теологічній факулті Пряшівской універзیتی в Пряшові, де штудовав учительство релігії і етікы. Як педагог основной школы робив із ромськыма школярями. Од 2010 року є депутатом в Містьскім заступительстві в Пряшові, і од

2013 року є і депутатом Пряшівского самосправного краю. В році 2014 ся став членом презідії партії Most-Híd. Почас влады Іветы Радічовой в рр. 2010–2012 робив на Уряді уповномоченого про народностны меншыны і людьскы права.

Крайняк бив од молодости русиньскым активістом. Брав участь на подях Русиньской оброды на Словеньску і так само бив єдным із ініціаторів першых стріч русиньской молодежи в Пряшові, із чого пізніше выникла молодежна організація молоды.Русины.

Крайняк кандідовав і за депутата до Народной рады Словацькой републікы за партію Most-Híd в тогорічных парламентных выборах із 14-го місця на кандідачнім списку партії. До парламенту ся на основі преференчных голосів не дістав. Як писав на своїм кандідачнім профілі перед вольбами, кандідовати за депутата до парламенту вирішав, бо цілый жытот служыв жытелям і зрозумів, же

наш край (северovýchод Словачії, позн. ред.) потребує досправдового представителя і в Братіславі. Досправдогового Шарішана, опору учителів і найслабшых груп, представителя Русинів, політика, про котрого є служба жытелям почливостьова не зтяжов. ●

Не знаш, што выбрати? Студією лемківській язык на Педагогічним Університеті в Кракові!

Што оферуєме?

- унікальні, єдині в Польщі студії в обшыри вчыня спеціалістів лемківского языка
- студенти, в рамках студій, берут участ в дармовых науковых виїздах на Лемковину, Словацію і до Сербії
- мотиваційны стипендії для найліпшых студентів
- в рамках спілпрацы з радийом ЛЕМ.фм організуваны сут журналістичны варштаты
- студенти маот змогу спілредагувати часописы «Бесіда», «Річник Руской Бурсы» і «YOU-rodivyj»
- нашы студенти берут участ в вельох проектах, м.ін. проекті реконструкції традиційной лемківской музыкы «Міцне зіля»
- студії в рамках двойной філології дают право вчыти в школі так російского, як і лемківского языка
- варштаты з обшыри культурознавства, трансляторыкы та етнічной журналістыкы
- науку російского і лемківского языків мож зачати од початкового, або высшого рівня

Критеріи на принятя:

- Абсолютенты «новой матуры»: результат матурального іспыту з російского, або іншого новожытного языка.
- Абсолютенты «старой матуры»: квалификаційна бесіда на тему заінтересувань кандидата російском і лемківском літературом і культуром.
- Лавреаты центрального щабля олімпіады з російского языка приниманы сут поза назначеным лімітом місц.

Віртуальні Гушлі

Фолькова платня 2015 рока – зачало ся голосуваня!

Наталія Малецка-Новак
natalia@lem.fm

18 марта в само полудне зачало ся голосуваня интернаутів на найліпшу фолькову платню Віртуальны Гушлі 2015. В плебісциті участ берут платні з фольковом, етнічном та корінном музыком, печатаны в Польщы в 2015 році.

Організатором конкурсу єст група любителів етнічної і фольковой музыкы, яка зосереджат ся попри порталах і интернетовых сайтах, посвяченых того рода музыці. Голосуваня проходить на спеціальні до того зрыхтуваным сайті www.gesle.folk.pl, на котрым находит ся листа принятых до плебісциту платен. Голосувати мож лем єден раз на єдну платню, а додатково мож виріжнити іщы 4 інчы. Окрем того заголосувати мож на найцікавшу окладинку презентуваных кружків.

Серед артистів і музычных ґруп, які по інчы рокы брали участ в конкурсі, а на їх платнях почути мож лемківску музыку, то м.ін.: Оркестра св. Миколая, Черемшына, Сусанна, Відимо, Гудаци, Анджеля Габер Тріо, Персіваль і інчы. Того рока голосами сперти мож м.ін. такы ансамблі і їхні платні:

- **Серенча, Ой ле лем**

Платня *Ой ле лем* то четверта пропозиция Серенчы на вказаня забытой, народной лемківской музыкы в чысто новых, свіжих, сучасно-фольковых, приемных, а тіж часом – засакаючых аранжациях. Пісні походят зо співника Філарета Колессы з 1929 рока. Выбрано з них єденадцет – співаных в околицях Панкной, Маластова, Устя Руского. В співанках почути мож традиційны звуки сопілки, гушель ци гармонії, сут тіж бубны, басы, гітара, мандолина, а навет ліра. А моментами слухач мат вражыня, же переносит ся в еґзотику далекого сходу, здає ся, же то за справом такой а не інчой мельодикы, ци такой а не інчой ритмікы...

- **Там на горі черешенька**

Платня *Там на горі черешенька* презентує награня з тереновых досліджынь професора Романа Райнфуса, веденых на Лемковині в 60. роках ХХ ст. Почути мож співанкы, які товаришыли Лемкам при ріжных роботах, святах, або стрічах, але сут тіж фрагменты выповіди м.ін. про страхы, весіля, вечыркы і малярскы закликы. Платня печатана была Фондациейом Стара Дорога, а награня походят з архіву Стотаришыня Народных Творців в Люблині.

- **А Де То Давнійше Строіло, Хыжса**

Ансамбль А Де То Давнійше Строіло, то молода ґрупа основана в Коросні в 2013. Грают фольково-рокову музыку, оперту м.ін. о лемківску корінну творчіст. Выберают співанкы, котрых уж ся не співат, але і такы, які мож іщы почути даде на Лемковині. На дебютантській платни *Хыжса* находит ся 12 популярных в обшыри Низкого Бескїду співанок, м.ін. *А чыя-ж то хыжса, Іванку, Іванку, Вино червененьке, ци Ой, верше мій, верше.*

« Голосувати мож до пілночы 30. квітня/апріля, а оголошыня результатів – 10. мая 2016 р. »

Як кожний рік, вистартували сме з інформаційном акційом о особах і інституціях, котрым можеме передати 1% свого податку при обовязковом складаню до Скарбового Уряду податковох деклараций за 2015 рік. Обязок тот для більшости податників в Польщы треба выполнити до 2. мая 2016 р.

Така форма помочи нич нас не коштує, понеже ест лем вказаньом, на яку конкретну ціль має быти передана част нашого податку, котру і так мусиме заплатити. Часом 1% нашого податку то пару, може парунадцет злотых, але кед помножыме їх через десят, пядесят, сто, або тисяч осіб, котры вказуют ону конкретну ціль, выхоят з того сумы, могучо влияючи на організації, котрым передаваны сут декларуваны податниками грошы. Тым способом, в цілій Польщы кожний рік передаваных ест ачий більше як 500 мільйонів злотых.

Грошы передаваны сут лем Організаціям Соспільного Хосну (поль. *Organizacja Pożytku Publicznego*, англ. *Public Benefit Organization*), до котрых можут зголосити ся вшыткы потрібуючы фінансової помочи. Полну листу таких органіцій мож найти в офіційным реєстрі (www.pozytek.gov.pl).

Присланы гу нам анонсы найдете тіж поправо на головній сторони нашого порталу. Схоснуйте в своїх податковох декларациях за 2015 номер KRS та впиште ціль, на яку передаєте 1% податку. Запрашаеме вшыткых, котры хотят долучити свій анонс – присылайте оголошыня на адрес radio@lem.fm. Очевидно – передавайте тоту відоміст другим і завішайте на своїх фейсбуках, твітерах і інчых місцях. І тым можете помочи!

Демко Трохановскій
demko@lem.fm

Podaruj Bartoszowi swój 1% podatku!

Bartosz 1103 Urda

Syn Urda Bartosz Piotr ur. 11.03.2005 r. przeszedł już 8 operacji w tym:

- jedną operację rozszczepienia podniebienia miękkiego,
- dwie operacje przepukliny pępkowej
- pięć operacji na uszku - drenaż do prawego i lewego uszka.

Dziecko urodziło się z wadami wrodzonymi

- niedosłuchem prawostronnym
- rozszczepem podniebienia miękkiego,
- wadą wzroku,
- wadą kręgosłupa - skolioza lędźwiowo-krzyżowa prawo i lewo stronna.

Wymowa nieprawidłowa.
Pomoc w rehabilitacji i leczeniu wraz ze sprzętami.

Za mniej niż 13 ospitali.

- rehabilitacja w Szpitalu w Tczelniczy 4 razy
- Klinika Otolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej UM w Poznaniu 1 raz

w rocznym zeznaniu PIT wystarczy wpisać nazwę organizacji OPP:
Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „TETRUSEK”
KRS 0000304472

natomiast w rubryce „Inne informacje ułatwiające kontakt z podatnikiem”:
1% podatku na rzecz Bartosz 1103 Urda

Volkswagen Bank Polska S.A.
88 2130 0004 2001 0456 3391 0001 (darowizna na dziecko)

kontakt do rodziców: 665 054 850, olga1103@wp.pl

PRZEKAŻ 1% PODATKU

Pomóż mi wrócić do zdrowia

Jak mi pomóc nie wydając ani złotówki?

Wystarczy wpisać w zeznaniu rocznym PIT nazwę organizacji OPP: **Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „TETRUSEK”** oraz numer KRS: 0000304472. Natomiast w rubryce „Inne informacje ułatwiające kontakt z podatnikiem”: **1% podatku na rzecz Olgi Urda.**

Serdecznie dziękuję wszystkim, którzy odpowiedzą na mój apel.

Olga Urda

Kontakt:
Olga Urda
ul. Złotoryjska 1/30
59-220 Legnica
tel. 76 8542205
email: olgaurda@gmail.com

www.olgaurda.pl

PROSZE, POMÓŻ MI WYGRAC Z KALECITREM

PRZEKAŻ 1% PODATKU

TO NIC NIE KOSZTUJE, A MI RATUJE ŻYCIE

Jak mi pomóc nie wydając ani złotówki?

Wystarczy wpisać w zeznaniu rocznym (PIT) nazwę organizacji OPP: **Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „TETRUSEK”** oraz numer KRS 0000304472.

Natomiast w rubryce „Inne informacje, w tym ułatwiające kontakt z podatnikiem”:
1% podatku na rzecz Ireny Michalak.

Serdecznie dziękuję wszystkim, którzy w ubiegłym roku odpowiedzieli na mój apel i przekazali 1% podatku na pokrycie kosztów rehabilitacji.

Kontakt:
irena@irena.legnica.pl
59-220 Legnica, ul. Wileńska 7a/3

Inne formy pomocy:
www.irena.legnica.pl

Przełącz 1% podatku Fundacji "Zdażyć z pomocą"

W formularzu PIT wpisz numer KRS:0000037904

W rubryce "Informacje uzupełniające - cel szczegółowy 1%: 24428 Dziubina Lena

1%

Podarujcie dzwonnicy 1% podatku!

Wszystkich miłośników gór, Beskidu Niskiego, sympatyków akcji remontu dzwonnicy w Polanach Surowskich, przyjaciół i znajomych prosimy o wsparcie naszej akcji poprzez przekazanie na ten cel 1% Waszego podatku. Podatek można przeznaczyć, wskazując jako beneficjenta Lokalną Organizację Turystyczną „Beskid Niski” z siedzibą w Krośnie, LOT „Beskid Niski” jest organizacją siostry Publicznego (OPP), uprawnioną do takiej zbiórki.

JAK PRZEKAZAĆ 1%?

Jeśli korzystacie z programu komputerowego do rozliczania PIT, wystarczy wybrać opcję przekazania 1%. Rubrykę zeznania „Numer KRS” należy wpisać numerem wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Nr LOT „Beskid Niski” to **0000124477**.

Bardzo ważne: w sekcji „Informacje uzupełniające” należy podać w rubryce „Cel szczegółowy 1%” hasło: **„REPERT DZWONNICY W POLANACH SUROWSKICH”**. Tylko wówczas ległsze wiadomo, że dar ma być przeznaczony dokładnie na ten cel.

JAK LECEĆ SIĘ 1%?

Liczy się wg instrukcji na formularzu podatkowym podanej przy rubryce wnioskowanej kwocie podatku. Zależnie od rodzaju formularza numer tej rubryki jest inny.

CZY ZEZWALAĆ NA PRZEKAZANIE LOT „BESKID NISKI” DANYCH OSOBOWYCH OBYWATELSTWA?

Taki Wyjątek PIT za 2015 rok wystarczy zakreślić odpowiedni kwadrant i tym samym wyrazić zgodę na przekazanie danych adresowych podatnika. Głównie zachęcamy do wybrania tej opcji. Mamy powstać w kontakcie z osobami, które nam pomagają. Mam nadzieję podziękować Wam, poinformować Was o przebiegu prac.

SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI

Sprawozdania z działalności OPP są jawne. Są dostępne na stronie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Skrócone raporty są na stronie LOT „Beskid Niski” (www.beskidniski.org.pl).

PRZYKŁAD FORMULARZA

1. WYBÓR O PRZEKAZANIE 1% PODATKU NA LICZONĄ NA RZECZ ORGANIZACJI POŻYTKU PUBLICZNEGO (OPP)	
Numer KRS OPP: <input type="text"/>	
2. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE	
a) Nazwa OPP: <input type="text"/>	
b) Nazwa Beneficjenta: <input type="text"/>	
c) Inne informacje: <input type="text"/>	
3. Cel szczegółowy 1%: <input type="text"/>	
4. Inne informacje: <input type="text"/>	

Wszystkie informacje dotyczące remontu: www.polanysurowskie.nbp.pl
www.facebook.com/polanysurowskie

WSZYSTKIM NASZYM DOBRODZIEJOM BARDZO SERDECZNIE DZIĘKUJEMY!!!

Organizacja prowadzi projekt remontu dzwonnicy w Polanach Surowskich:
Stowarzyszenie Bractwa Miłośnicy Górek Beskidzkiej „Stareta”
Stowarzyszenie Klub Turystyczny Elektryków „Styki”
Stowarzyszenie Magurcz

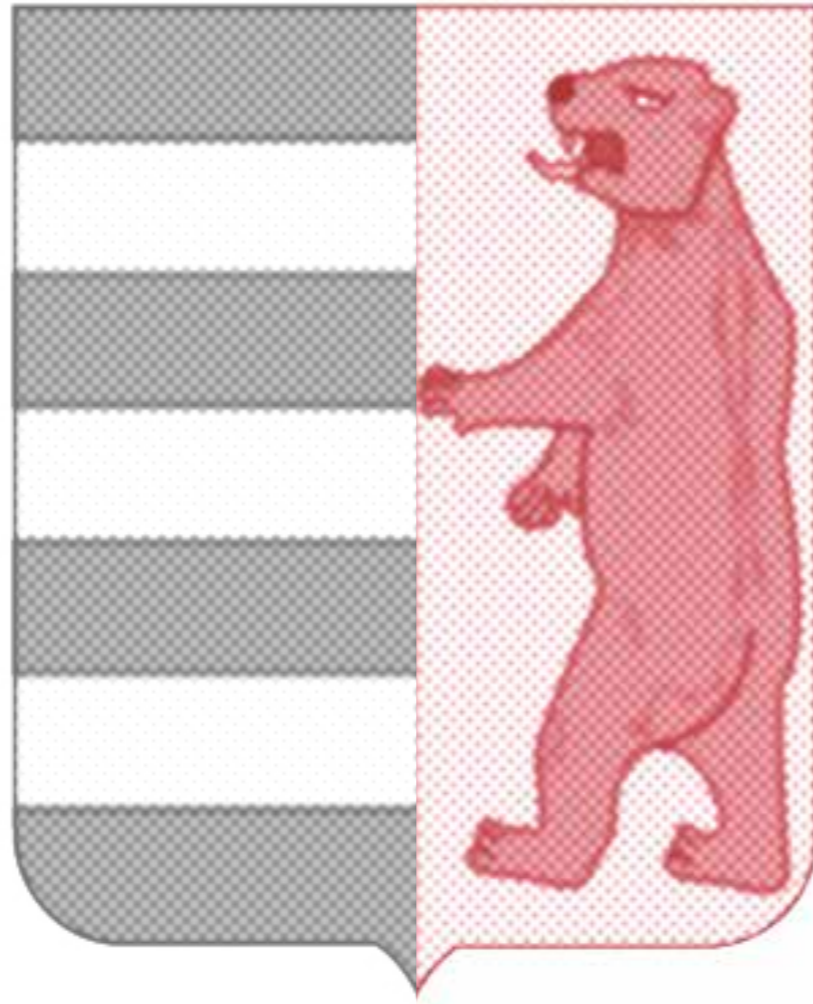

W 2001 roku powołany został przez Jego Ekscelencję Nuncjusza Apostolskiego Adama arcybiskupa przemyskiego - nowosadzkiego, Przeworskiego Ośrodek Miłosierdzia z siedzibą w Gładyszowie. Ma on za zadanie nieść pomoc ludziom jej potrzebującym. Ośrodek organizuje wyjazdy kolonijne oraz wycieczki dla dzieci i młodzieży, prowadzi bezpłatną wypożyczalnię wózków inwalidzkich, kółek szpitalnych oraz innego sprzętu rehabilitacyjnego. W roku 2010 dzięki wielu ludziom dobrą woli został oddany do użytku dom charytatywno-rehabilitacyjno-opiekunczy, w którym znajdują się mieszkania chronione osobom bezdomnym a od grudnia 2013r. prowadzone są Warsztaty Terapii Zajęciowej dla 25 osób

PROSIMY O 1% KRS 0000316697

* Ośrodek wsparcia dla osób w podeszłym wieku oraz dla młodzieży *
* Warsztaty Terapii Zajęciowej w Gładyszowie *

25 років Світового конгресу Русинів

Петро Медвідь
petro@lem.fm

По довгих роках українізації, котра проходила в державах комуністичного блоку, на кінці 80-тих і зачатку 90-тих років 20-го століття основаньом русинських організацій в окремих державах як Фенікс із попела зацінав повставати русинських рух. Днесь тот рух зведе як третє народне возроджіня Русинів. Но русиньскы організаціі, котры в розвалинах соціалізму зачали діяти і возроджовати народ в окремих державах, скоро зрозуміли, же є потрібна співпраца і в рамках цілосвітового форуму.

Поступно ся одкрывали граніці міджі окремыма державами і тым ся вытворили і новы можливости про взаемны контакты міджі Русинами. Наповніньом ідеї зробити якийсь цілосвітовый форум Русинів наповив ся у 1991-ім році, кідь завдякы запаленым і одважным Русинам з Русиньской оброды (в тім часі існовала іщі Чехословакія і назва організаціі была лем Русиньска оброда, аж пізніше, по выникнутю Словакіі зачала ся хосновати назва Русиньска оброда на Словеньску) і представителів русиньского руху в далшых пятьох державах Европы і Северной Америки, був скликаны до Міджілаборець 1-шый Світовый конгрес Русинів (СКР), котрый мав про Русинів велике значіння і вирішалный вплив про їх нове возроджіня. По довгім часі неслободы ту Русины світа надвязали першы контакты. Тот першый конгрес в Міджілабірцях положыв міцный фундамент і накреслив далше прямованя свого народностного жывота і мав великий вплив на розвиток русиньской комуніты в цілосвітовім масштабі. Од той історічної події минать уж 25 років. За тот період собі організація СКР выбудовала свою організачну структуру, котру днесь творять представителі Русинів Словакіі, України, Польщі, Мадьярска, Сербії, Хорватії, Чехії, Румунії і Северной Америки (США і Канада). Но вернімє ся на зачаток. Ку тому, што проходило 22-го і 23-го марца 1991-го року у Міджілабірцях.

1. Світовый конгрес Русинів

Довгорічний функціонер Русиньской оброды на Словеньску Павел Дупканич із нагоды 20-го юбілею од першого конгресу в новинках Інфо Русинв в чіслі 11/2011 на тоту історічну дію споминав так:

На челній стіні салы, де проходило історічне засіданя 1-го СКР, было величезныма буквами надруковане найактуалніше гесло: «Ой, пробудьте ся, Русины, жебы на Вас были пышны – дівкы, сыны. Жебы плоды нашых отців не пропали... Жебы гробы нашых предків не плакали.»

На основі єдного з першых схвалєных законів в Чехословакіі тогдышнім парламентом ч. 85/1990 Зб. о здружовані людей, одкрыв ся вольный простор і на заснованя обществ на обчаньскім прінціпі. В згоді з тым законом было в Міджілабірцях засноване в 1990-ім р. і перше русиньске обчаньске здружіня під назвов Русиньска оброда (РО). Значіння заснованя РО, з погляду далшого розвитку в русиньскім русі, є бесспорні великий і ей взник вытворив потрібны условія на то, жебы о рік пізніше была в Міджілабірцях заснована і перша міджінародна русиньска організація – Світовый конгрес Русинів. В Міджілабірцях была на тоту приязна ситуація, бо то є область з перевладаючим русиньскым жытельством, котре уж і скорше выразні поставило ся против насилній українізації.

Треба високо оцінити тых людей, котры стояли при зроді міджінародной організаціі, а то главні Василя Турока, Павла Роберта Магочія (проф. Торонтської універзіты), Андрія Копчу (Польща) і інших запалєных русиньскых функціонерів з Войводини в бывшій Югославії, зо Закарпатської области України і Северной Америки.

Першый світовый конгрес був скликаны в Міджілабірцях в днях 22.–23. марца 1991-го р. а його участниками были Русины з пятьох держав – Словакіі, Польщі, Сербії, України і Северной Америки. Двойдньовый конгрес вів Александер Франко. Із вступным рефератом ту выступив втогдышній председа Русиньской оброды і першый председа СРР Василь Турок-Гетеш.

Василь Турок конкретніше представив свою візію до найблизшой будучности. На тім історічным першім СКР выступив і проф. Павел Роберт Магочій (Канада), котрый інформовав участников конгресу о історії Карпаторусиньского народа і показав на потребу активні розвинуті процес русиньского народного возроджіня.

Тото першый світовый форум русиньской комуніты мав велике значіння главні в тім, же наштартовав новодобый возроджуючий процес Русинів во вшыткых областях культурно-сполоченьского і хрістіаньского жывота в окремих державах. На конгресі в Міджілабірцях його участниця здобыли першы інформаціі о жывоті Русинів в окремих країнах, надвязали першы міджінародны контакты і договорили ся на конкретній сполупраці. За найосновніше того міджінародного стрітнутя Русинів перед 25-ма роками в Міджілабірцях мож брати то, же становили собі смілы конкретны цілі і поступы, як досягнути узнаня і зрівноправніня Русинів у своїх країнах. 1-ый СКР по першый раз схвалив Світову раду Русинів (СРР) як найвысший выконный орган, котрый буде діяти міджі двома засіданьми конгресу. Конгрес схвалив і свойого першого председу, котрым став ся Василь Турок з Чесько-Словеньска, і котрый стояв на челі той міджінародной організаціі повных 10 років. Далшыма членами Світовой рады Русинів стали ся – П. Р. Магочій (Северна Америка), Андрій Копча (Польща), Михал Варга (Войводина, тогдышня Югославія) і Василь Сочка – Боржавін (Україна).

О конгресі писало і Нове життя – Каравана іде далє

На зачатку 1991-го року Александер Зозуляк, котрый ся пізніше в тім самім році став шефредактором першых новинок – тыжденника, котрый зачав виходити в бывшій Чехословакіі під назвов Народны новинкы, робив іщі про новинкы Нове життя, што была українська газета, яка в тім часі была «претрансформована» на тыжденник «Русинів-Українців ЧСФР» (Чесько-словенська федеративна република). О конгресі на сторінках Нового життя інформовав і він.

«... В Міджілабірцях ситуація была інакша: кідь у Пряшові (позн.: ту ся говорить о міджінароднім научнім семінарі «Традіції регіональных культур Русинів-Українців у Карпатах і діаспорі») перевагу (што до чісла) мали тоты, што суть української орьєнтаціі, то ту перевагу мали Русины – домашні, але і з Підкарпатя, Польска і Югославії. Найостріше выступали Підкарпатці, а найрівноважніше – югославскы Русины (їх выступлїня ся мі любило найвеце). Ту є причина ясна: кідь першы лем ся добивають своїх прав, то тоты други їх мають признаны в найвекшій мірі, праві они суть державов узнаны як самостатна національність. За то бойовали і Підкарпатці, і нашы Русины, але і Лемкы. А же ся в Чесько-Словеньску створюють подобно добры условія як у Югославії, о тім свідчіть і першый Світовый конгрес Русинів у Міджілабірцях, де силно прозвучало: «Мы Русины!» Гей, то прозвучало, а за свою ідентічность, за свое узнаня Русины Чесько-Словенська вирішыли бойовати. І як повів Шевченко: «Бойте – выбоете!»...

...Весна – часть року, кідь вшытко ся пробуджать до жывота. Так істов сімболіков є і в першых днях весны зреалізованный першый Світовый конгрес Русинів, Русинів пробуджєных до жывота. А ці

будуть зберати урожай, то залежить од них самих, од каждоденной лопітної роботи, якої їх чекать много.» («Міцно прозвучало: «Ми русини!», Нове життя., ч. 13 / 91, 1. стор.)

В тім самім числі Нового життя був у додатку під назвов «Голос Русинів – з наших сел і міст» публікований і выступ Павла Роберта Маґочія на конгресі. Статя мала назву Карпаторусини: новий ці возрожденный народ?

«Обертаючі ся к Пряшівціні в Чесько-Словенську мушу повісти, же мы в Америці не цалком сьме были несподіваны з возрождення русинства. Тадь українська орьєнтація ту ниґда не мала таке глибоке коріня, як на Підкарпатській Руси... Несподівала нас але швидкость, з яков зареаговали Русини на Пряшівціні. До тьждня по революції 17. новембра 1989 у Пряшові ся уж зышла ініціативна група. Она зліквідовала політично скопромітований «Культурний союз українських трудящих» і на ей місцю установила «Союз русинів-українців Чехо-Словачини». Але кідь дакотры Русини пришли на то, же нова організація не одповідать їх потребам, они заложыли в марцу 1990 року свою властну організацію в Міджілабірцях – Русиньску оброду. Интересно, же прихыленці Русиньской оброды – то векшынов люде молодшого поколіня, не так скушены в організачных ділах, але без шпяхів сполупрацы з комуністичнов владов до р. 1989... З многих аспектів русиньський рух мать векшы успіхы на Пряшівціні, як в інших країнах, де скоріше неекзістовав...»

Зозуляк в публікованю матеріалів із конгресу продовжовав і валшім числі Нового життя 14/1991, кідь опубліковав текст Василя Турка-Гетеша, што так само вышло в додатку «Голос Русинів – з наших сел і міст» під назвов Найглавнішый – проблем народной ідентичности.

«... Сьме свідками історічного моменту в жывоті Русинів, не берьте то як ефектний штілістичный элемент, але як факт, котрый жывоіт Русинів двигать на высшый ступінь їх розвитку. Саме познана, же можеме выступати як самостатный народный субъект перед тварьов вшыткых народів світа, вытварять в наших душах простор на гордость і радость. Думае сі, же то, што сьме дістали од своїх предків, честно і іщі примножене даме нашим потомкам, хоць донедавна ся нам виділо, же наша генерація ся той радости уж не дожыє. Виділо ся нам так зато, бо наш народный жывоіт был безнадейно затоптанный до болота – самы русиньскы сыны го затоптали, бо служыли іншым интересам, як интересам свого народу... Подля мене першым і найглавнішым проблемом є проблем народной ідентичности, котрый в різних регіонах Европы мать різну интензіту... Теперь ту поужыю знаму арабску пословицю: «Псы брешуть, а каравана іде дале!» Наша каравана ся підняла на ноги, іщі кус стоить на місцю, але першый верблюд уж выкочів.» (Слово брехати ту было схносновно в українськым значіню.)

Од першого по сучасность

Од першого конгресу минать 25 років і конгрес од того часу проходив у Криниці (Польща) в 1993-ім році, в Руськім Керестурі (Югославія – днесь Сербія) у 1995-ім році, в Будапешті (Мадьярсько) в 1997-ім році, в Ужгороді (Україна) в 1999-ім році, в Празі (Чехія) у 2001-ім році, у Пряшові (Словакія) в 2003-ім році, далшый в Криниці у 2005-ім році, в Сігеті (Румунія) у 2007-ім році, в Руськім Керестурі і Петровцях (Сербія і Хорватія) у 2009-ім році, у Пілішсенткересті (Мадьярсько) у 2011-ім році, Мукачові і Сваляві (Україна) у 2013-ім році і місті Дева (Румунія) у 2015-ім році.

У функції председа Світової рады Русинів вычеряли ся дотеперь Василь Турок-Гетеш, Александер Зозуляк, Андрій Копча, Павел Роберт Маґочій, Дюра Папуґа, і сучасным председом рады є Штефан Лявинець. ●

Василь Турок-Гетеш (1940–2005) – перший шеф Світової Рады Русинів, фото: www.rusynacademy.sk

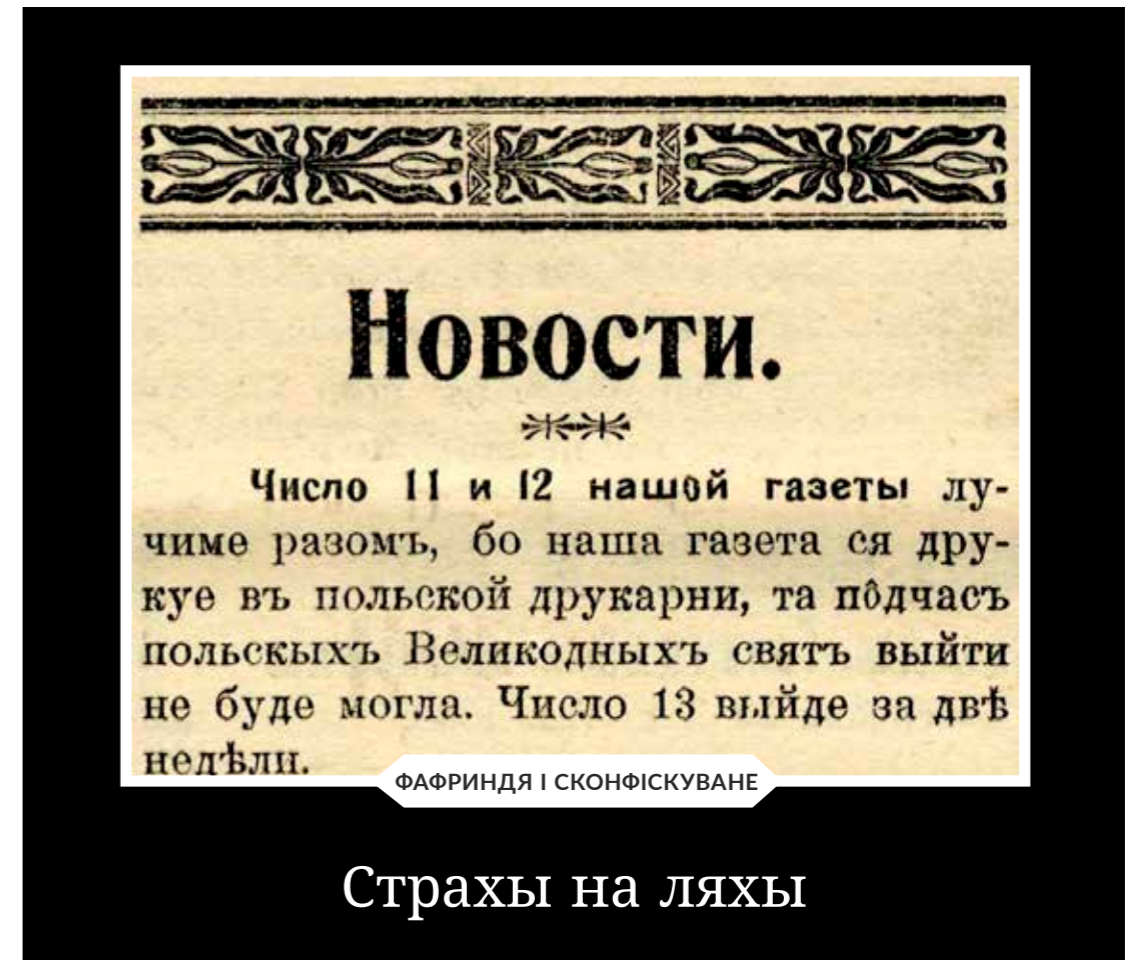

проф. Павел Роберт Маґочій, фото: архів ЛЕМ.фм+

Наша газета – «ЛЕМКО» – могла бы хоц-коли принести сенсацийну віст.

Напримір таку, же Великден вшыткы Русини в Карпатській Руси будут святкувати о єдным часі. На жаль, не можеме того зроби́ти з огляду на польскы свята.

То може лем з той причыны надале декотры Лемкы скорше святят пасху? Бо як ім того маме написати, жебы ждали з тым свячыньом і на інчых?

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

101 років тому в Талергофі...

28 МАРЦЯ. — Отримали ми листи, пару місяців претримувані через влади лаґру. О. Григорий Макар отримав лист стемпльований іщы 1914 роком.

29 МАРЦЯ. — По купаню преходиме вшыткы до першого карантанного бараку. Дуже, в звязку з тым, заходів, бо розмістити ся треба до спаня і найти місце на свої річы. Новий барак поділений на двоє, єдна част для інтеліґенції, друга для селян. Ту ліпше, бо барак чыстїйший і яснїйший, і має муруваний пец. Желїзны пецикы фельдфебель Новак дал до маґазину. Поміщыня має дві ляпмы, умывальню з біжучом водом і штоси в роді предпокою. В кантинах не продают білого хліба.

Довідую ся, же **27. [МАРЦЯ]** лаґровы влади заперли до арешту на два дни Дмитрия Собина, Андрия Карела і Івана Ядловского (Лемків) зато, же передали виходячим до Грацу листы до родины в Америці, з просьбом о матеріальну поміч.

Шестий барак дезинфекують, зато тіж його мешканців пренесено до 7. бараку. Дїдо Школьник вмер на тифус. Зато, же Кіцька одмовил ся од повинности коменданта бараку, выберают на тото становиско Преторїуса, а на його заступцю Теофіля Куриллу. В другій части бараку, де находит ся о. Отто з жаком Червіньскым, комендантом є Мазур. 30 люди пустили влади на свободу.

30 МАРЦЯ. — Ден холодний, хмарно. З нічных припадків: Перегінець пішол до виходка; вартовий вояк не омешкал за-тримати го, а почувшы же він з нашого бараку, але не довірючы му, збудил Преторїуса, жебы потвердил тожсаміст Перегінца.

31 МАРЦЯ. — На візиту до нашого бараку приходит уж не др Коллер, а якісий інчий дохтор. Выстарал ем ся од влади о два желїзны пецикы, бо в цегляным пецу барз ся злі палит, при тым о дырва барз тяжко. Ден студений і курит сніг. На полуденок дают кукурудзянку. Комуси ся повело роздобыти бочечку следзів-москаликів, котры дораз вшыткы розхватили. Хліб дают кукурудзяний. О. Курилло подає через Гельмана просьбу о выданя священникам пенсії. Гельман обовязаний вшыткы писма до влади дезинфекувати.

1 і 2 КВІТНЯ. — Днеска тридцетеро люди выїзджат до Грацу, в їх чыслі Соболевскій зо женом і сестры Мокрицкы. Их валїзкы, складены на фурі, тягне старий, заморений кін. Вшыткы пращаме ся з нима і махаме капелюхами. Вітриме при огороджыню нашы річы. Пильнує їх Ворґач.

Пару днів тому урядник од політичных справ, в товаристві двох вояків, арештувал др-а Крушыньского, але за што – не довідал ем ся. Отримуєме з маґазину дві літры вина на барак. На наш барак тіж одіня і черевікы, што розділяме по-трібуючим. Богослужыня Страстного Тыжня одравляны сут в обох половинах бараку.

3 КВІТНЯ. — Ден прекрасний. Отримую на барак 5 літер вина, а хліба тілько, же єден хлібчык припадат на четверо люди; приходит ся недоїдати. Хто ма шувні пінязів, тот може купити шынку, краківску кобасу, хрін і інче. Тоты продукты могли бы мы купити, але за потрійну ціну, бо продавці старают ся выкорыстати недостаток їджды, хотячы за свій товар горендальны сумы. Кантина, вшытко єдно, такой все окупувана. Не смотрячы на тото, же невелькій хлібчык коштує 52 гелеры, зникат він дораз. Днеска листонош Лейсс принюс богату почту, пришли пакункы з Галичыны – гу загальній нашій радости. Рыхтуєме ся до Великодня. Мыєме ся, голиме, чыстиме і поправляме одіня; барак тіж чыстиме, купуєме тото і сесе – на велькій праздник.

ОДПОВІДАЛЬНЫ ЗА ОГРІВАНЯ рыхтуют дырва на штырі дни свят. Священники одправляют богослужыня. Мрачны думкы на чужыні, в тій Штирії, преслідуют мя, кед спомну свята проведены дома.

ТЕОФІЛЬ КУРИЛЛО
Дневник Лемка з Талергофу
(Лемківскій Річник 2004, з великоруского
языка перевюл Петро Трохановскій)

Пелехате Зле.

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

1

Анну Дудиху, Русинку, жыючу при Мушыні, місцева громада спалила на рынку в 1678 році. Обвинила ей о професийне чарування, метаны вроків, одбераня коровам молока та інчы злочыны. Чествуваны спілродакы і релігійны судцьове, сперты античарівничыма параграфами, засудили ей на смертну кару. В понятю сімнадцетвічных громадян надпоградской землі, раціональні діючы локальны власти Мушыны, котра оставала власністю краківських латинських владыків, выдали осуд, а дале його необхідну в подібных припадках част – зорганізували егзекуцію засудженой.

Віра в чары і забобоны, ірраціональне пояснювання незрозумілых подій все товаришыло людству. Ціло зрозумліня ріжных особливых природных явиск, треба было выдумати цілу концепцію такого опису світа, котрий одраз бы давал одповід на конкретны вопросы. Не было популярне придумувати повязаня межде причыном а результатом подій. Ани наука, ани теологія не глядала таких одповіді. Теологія оставала більше актом побожности, а наука не стремилась гу познанию. Дослідники зосереджали ся на експериментуваню і гляданю філософичного каменя.

Хоц соспільство, котре жыло на обшыри польской Короны і Мадярского короліства в XVII ст., было національні і релігійні міцно ріжницюване, то треба признати, же інтелектуально было

гомогенічне в своїй ігноранці. Бывали, штоправда, єдиниці, котрых інтелектуальний рівен дотримувал вершыні західной еліты, трафляли ся вчени і писменники, котрых творы дотримували рівном західноєвропейским гуманістам, то і так их влияня были міцно ограничены. Хто бы хотіл слухати мудреців, коли під хыжы підходят чарівниці, богынки, босоркы, бачове і чорны коцуры. На таких не поможе нияка наука, лем діяня одраз. Поспішны інтервенці, ціло привернути природний порядок і забезпечыти себе і цілу громаду од злого. Прото треба было справувати вшелеякы ритуалы, хоснувати талізманы, грімниці і дзвоны, крыльця мышпергачів і робити магічны гесты. Мали быти они на тілько skutочны, жебы эффект сохраніня і забезпечыня на будуче был найліпший. Втопити, спалити, або інче фізичне знищыня небогы, котра лем ест оголошеном як винувата припустных провин, такой эффект приносило. Одраз і skutочні, на якысий час. Найдеме вельо антропологічных описів таких подій. Таким способом позбывано ся не лем живых, назначеных на ворогів, бывало, же на осуд заслужыли си і мертвы. І таких судили, а дале их остаткы палили, або обертали в гробі, одрубували голову, а корпус пробивали деревяным клинцом. Най бы зле щезло на все.

« Чысленны теорії космологічных забобонів безграничні функціонуют і днес. Шырят их і тоты, котры мают покінчены школы, а перед назвиском носят науковы титулы »

Не лем люде заслужыли си на осуд, як маючы контакты з пеклом. Коли коні понесли, розтрепали віз, котрий дале притиснул нещестного газду, то і коня мож было

судити. Ани пацяте, з котрого причыны хтоси вломил ногу, не ждал натуральний конаец. Кликано в суд свідків, роблено судовий выслух обиненых звірят. Их молчаня означало признаня ся до вины. Адаже, суд спокійно міг рішыти – коня повісити, а свиню заколоти.

2

Был бы в блуді тот, котрий узнал бы магічны практикы до пережитків старых эпох, приписувал темным, неосвіченим, ци егзотичным племенам. Чысленны теорії космологічных забобонів безграничні функціонуют і днес. Шырят их і тоты, котры мают покінчены школы, а перед назвиском носят науковы титулы. В пресі штотдня мож чытати о про-

винах і злочынах для щестя і світлого розвитку тых цінности, котры сут цінны для сучасных репресорів злого. Тоты, котры безперерывно діганяют дідка, не задумуют ся долго, одраз реагуют. Володіют нима, подібні як давныма Мушынянами, лем два принципы: 1. осуд, 2. кара. Експресово выкладают свої правды – «рускій бурок» – і готове. Добрала ся і до мене Українка, дослідниця чарівниц і планетників, експертка од контактів з позаземныма нечыстыма силами і осудила. Каром мала быти інфамія. Несподівано объявило ся за дуже тых, котры мали ей саму за інквізиторку, презентуючу науково ксенофобічны погляды.

Коли бы дахто оголосил, што чує ся Лемком, Русинком, членом осібног од Українців народу, wraz з ним одраз такы діганячы чарівниц сут обовязаны робити порядок. Детермінанта службы нації понад вшытко. І чловечок з докторатом, ци професуром споневерат такого моментальні. Для половачів на відьмы і відьмаків остає такой «одмінец» членом під-нації чухраїнців. Єдным з тых, што то ани не знають кым сут, та ходят по світі і чухають ся по черепі. Оставати пелехатыма Русинами, то выстарчающий доказ контактів з адом. Каждый думат што пекло ест там, де их нее і николи не буде.

Лемків, як нарід, уж то выдумали Полякы, уж то сут они підплаганы Москвом. Сучасний русинський етнічний рух заволочыли з Америки. А для совітских російских і українских власти за водом жыло все вшытко лукаве. В другу сторону, для Америки – Совітска Росія то імперія зла. Мож уж злучыти ріжны історичны українскы концепції опису світа до громады. Для віруючых в спискы передати ясну космологічну концепцію назовни – тото ест ключове. Остало лем задати стосовну кару неправовірным Русинам. Трапит ня, же скоро ся діждеме...

3

Підозріння о чары, контакты з нечыстыма силами, ворожу підземну діяльність, противнародовы і антигромадскы кнованя є всеприсутне в головах тых, котры хоц раз задумали ся над генезом своей группы, спадковином предків і путем, котрым наказали ім іти родиче і дідове. Чом мало бы то быти одраз зле? Даваня свідоцтва, оцінюваня є основне до будуваня соспільных реляцій. Мож і самого себе признавати злочынцом. Чом бы ні? І Русин може повідати, же тоты Лемкы сут найгіршы зо всякого дыханія, што заселят Карпатску Русь. Лем не заохочам никого до такого самоквестийонуваня. Найквестийонуют самы-себе, котры на сумліню мают більше невинных, спаленых на ватрах.

Філософ Лешек Колаковскій в есеях, помещеных в томі «Ци чорт може быти спасений і 27 других про-

повіді», пише о проблемах дослідників – вызнавців теорій о рівности ріжных культур і ідеовых системів. Познавча неспокійніст бере ся з приниманя універсализму тыма беручыма каждую культуру як рівноцінну і еднако важну. Коли тримати ся того погляду, товды культура варварів повинна быти рівна тій, яка домінує на семінарийных салях. Коротко бесідуючы – принимає за очвидну сперечну двозначніст. Штоси фурт стримує дослідників перед оцінюочыма осудами інчых ідеологічных системів. Голосят они их фундаментальну рівніст, незважаючы на то, же чысленны з тых ідеологій голосят нетолеранцію, ксенофобію і принципіальне незнаваня дачьих поглядів. Але і думкы самых дослідників мож поділити на мудры і глупы, не вартаючы чытаня.

Українскы ідеологы не думают за долго над причынами возникніня і розвитку русинського руху на Лемковині, Пряшівскій Руси і Підкарпатскій Руси. Не понимают, як може розвивати ся горозна – в их переконаню – сила, котра найбільше зо вшыткого горозит их ідеології, прото реакція мусит быти скоро і skutочна. Объєднаны в СФУЛО радо кличут на таких безпеку. Она мат зробити порядок з тыма недобрыма Русинами. Пропагаторы конкуренцийных національных ідеологій не оставляють Лемкам нияких дилематів. Антирусинскы ксенофобічны погляды, ци то на Україні, ци в Европі, або Америці, мож голосити безкарно. Выдають такы пропагандовы «гад-журналы», значат свою обшыр своей символиком і підпаляють ватры

« Ци тотя, котру поневолили, путали і провадили на смерт могла думати, же Мушыняне мают рівноважну до ней систему вартости? »

прото, жебы на них одсудити Русинів і ритуально покарати. Назначыти ворога, котрий заедно мусит счезнути.

Лем одсуджена Анна мала бы право вести раціональний діалог зо своіма противниками. А мала бы право квестийонувати цілий «дослідничий доробок» тых, котрым не горозила нигда нияка анатема за свої погляды. На Підкарпатскій Руси чул ем од когоси, же за комунізму лем в Петрбургі на університеті находили ся такы професоры, котры другим руки не подавали. В Росії мож их было стрігити, на цілій Україні – такой ся не трафил.

На конаец, хотіл бы-м оддати голос Анні Дудисі, осудженій чысленном громадом Русинці знад Пограду. Ци тотя, котру поневолили, путали і провадили на смерт могла думати, же Мушыняне мают рівноважну до ней систему вартости? Не знам, што она товды могла повісти, ци выкричати. Кед бы молчала, тіж бы-м ей розуміл... ●

Творителі ідей.

Петро Медвідь

petro@lem.fm

В бізнесі є то барз просте. Не стачить засновати якусь фірму, котра буде робити даяку діяльність, хоць може в тім часі унікатну, і думати собі, же тота фірма буде таким способом фунговати навікы. У фірмі мусять быти люди, котры думают уж на завтрашній день. Котры знають бізнес модел інововати. Мусять там просто быти творителі ідей, котры все дашто нове, успішне принесуть на торг. Лем тото може гарантовати, же фірма буде далше просперувати, же ся не стратить десь у морі великой конкуренції, і не буде мусити за собов заперти двері.

На тот тыждень припала 25-та річниця од першого Світового конгреса Русинів, котрый проходив у Міджілабірцях. Не єм із той генерації, котра тото «чудо» могла зажыти на властны очі. Гей, про мене чудо, бо по роках українізації уж лем заснования русиньскых організацій в окремых державах было пречудесне, а не іщі в так куртнім часі зробити світовий конгрес. І так ся могу операти лем о факты, котры суть знамы, котры суть записаны в деяких жрідлах. Із того мала, ку чому ся чоловік може при гляданю інформацій о окремых конгресах дістати, мусить быти кождому барз скоро ясно, же конгрес і конгрес не є тото саме. Конгресы із девятьдесятих років минулого столітя і конгресы, котрых можеме быти свідками днесь, то є іншый весмір. А хыбу не несе єден ці двома люди. Хыба в програмі, як бы то назвали програматоры, є результатом цілого руху, што ся без пардону мусило записати і до «коду» конгресу.

Проблем конгресу зачав там, де в конгресі скінчили інтелектуалы. Або,

ліпше повіджено, жебы єм никого не образив, бо і днесь на конгресі іщі все мож найти і якесь інтелектуалне крыло делегатів, там, де скінчили творителі ідей. Ці уж зато, же з конгреса одышли – будь добровольно, або были з поклянов выпоклонкованы, або зато, же тото, што бісідуют, ништо не хоче слухати і никого то не интересує.

Покля ся посмотриме історічно на конгресы, є ясно видіти, же конгрес у своїх зачатках був конгресом ідейовым. То были міцны ідей, котры мали возродити Русинів і конгрес, котрый ішов тым напрямом, котрый до свого веджіня выберав як раз творителів ідей, ішов правильным напрямом. То конгрес був тым, котрый проголосив, же Русины мусять быти вызнаны в кожій державі. І оно ся на тім в окремых державах досправды робило. Конгрес рішыв, же треба кодифікувати язык, і оно ся на тім досправды робило, зробив ся і языковий конгрес із той нагоды. Хоць не дішли сьме до того, жебы тота кодифікація, ходем в рамках карпатських языковых варіант, была єднотна. І втогды то было много легше зробити, як теперь... Конгрес був тым, котрый ся не бояв політків, а навспак, як «русиньска амбасада» ходили членове Світової рады Русинів і выбавльовали то, што было треба, і де было треба. І не робили то лем выголошінями, котры суть і так написаны лем так, жебы когось «не провокувати». І глядали ся все новы ідей, все новы планы, котры бы требало выповнити.

Днесь як бы конгрес заціклів ся сам до себе. Є, жебы був. Бо треба,

«Проблем конгресу зачав там, де в конгресі скінчили інтелектуалы. Або, ліпше повіджено, жебы єм никого не образив, бо і днесь на конгресі іщі все мож найти і якесь інтелектуалне крыло делегатів, там, де скінчили творителі ідей»

жебы був. Лемже сидіти днесь на засіданю Світового конгреса Русинів значить то, же ведучі делегацій за окремы державы прочітають ославны стишки на то, што за два roky зробили. Якы фестивалы ся їм подарило зробити, же выдали даякы книжки, новинкы і же є власно вшытко в порядку. Лемже чоловік ся не дізнає, што далше в русиньскім русі хочеме зробити. Яковсь сімуляційов роботы мають быти комісії, котры будь знова рішають тото, што собі можуть порішыти і окремы домашні організації – видання книжки, зорганізованя фестивалу, або нияк не фунгують (припад медіалной комісії). Но і окремов капітолов є бесконечне сиджіня над штатутом, бо то є єдиний проблем, котрый маєме і котрый треба на кождім конгресі рішыти.

І де зістали ідей? Знаме што хочеме? Досправды ся русиньскый рух зможе уж лем на то, жебы раз за два roky выголосив, же Україна має вызнати Русинів і то є кінець? Конгресу досправды днесь бракують творителів ідей. Будь уж в конгресі не суть, або їх слова никого не интересуют. Або ся тоты творителі «родять» абсолютно мімо конгресу

і організацій, котры в конгресі суть, і хоронять собі свої місця в конгресі перед вшыткыма рештов світа. І досправды собі думаєме, же є вшытко в членьскых державах «в порядку», так, як то прочітають ведучі делегацій? Кідь є вшытко в порядку, як є можливе, же в Сербії, де Русины были давно вызнаны, кідь мы сьме ту ани не снили, же раз будеме, в Сербії, котра мала довгы roky председу Світової рады Русинів, важный вплив у Націонланім світі здобывать проукраїнське крыло? Не є як раз і тото тема, котру бы конгрес мав одкрити і задумати ся над тым, што робити, жебы дашто подібне не пришло і до інших держав?

Можу навести два приклады того, як є днесь конгрес сліпый і глухий перед тыма, котры ідей творять. Кідь єм у 2013-ім році в Ужгороді на конгресі хотів бісідувати о роботі Округлого стола Русинів Словенська, котрого член конгресу – Словенська асоціація русиньскых

Рафаель: «Афінська школа», джерело: вікіпедия.

організацій, є членом, веде делегатів интересовало то, же што я мам што бісідувати о даякім округлім столі, котрый не є в конгресі, як то, же єм презентовав ідей, котры выникли в Округлім столі Русинів Словенська, на хосен вшыткых Русинів на Словакії – ці уж просаджіня закона о народностных меншынах в Словакській републіці з властной ділні, вытворіня програму розвитку нашой меншыны на Словакії ітд.

Другым прикладом є організація «Руска Бурса», котра із лемківського радіа зробила нелем общерусиньске радіо, але поступно розбігла і общерусиньскый портал, теперь докінця тыжденник. За радіом, порталом і тыжденником не є лем радіо, портал і тыжденник, але і ідея єдности Русинів. Чом є така організація офіціално доднесь мімо конгрес, чом ся Світова рада Русинів уж давно не зачала интересовати тым, жебы таку організацію здобыти про себе?

Но, як єм спомянув і высше, тото не є хыба лем єдного ці двох людей. Хыба в програмі зачала там, де скінчили творителі ідей. Лемже они не счезли аж на конгресі. Они счезли уж дома, в окремых організаціях, або є їх там так мало, же їх не є чути, припадно їм ани не хочеме дати слово. Значить, посмотрити ся мусиме до дзеркала в наших домашніх державах. Покля такы люди не будуть дома, не будуть ани в конгресі. Бо собі їх там не накреслиме.

І в історії то было так, же русиньскый рух стояв на творителях ідей, котры Русинів рушали все допереду. Покля конгрес хоче быти конгресом, мусить вернути слово як раз творителям ідей. Покля їх не мать, є найвысшый час зачати їх глядати. Іншак за собов конгрес може буде мусити заперти двері, бо не буде ничого, што бы міг іщі людям принести. І то бы было великов шкодов! •

«Кідь є вшытко в порядку, як є можливе, же в Сербії, де Русины были давно вызнаны, кідь мы сьме ту ани не снили, же раз будеме, в Сербії, котра мала довгы roky председу Світової рады Русинів, важный вплив у Націонланім світі здобывать проукраїнське крыло?»

Події в найблизшым ТЫЖНИ:

02.04.2016

Братислава, А4 – nultý priestor, 21.30 год.

Концерт групи Igor Kucer Emotion Group з проектом, котрий выникнул на основі автентичных записів матери Енді Варголя – Юлії Завацкой. Она же, завдякы ініціативі свого сына «Андрия», в 50. роках минулого столітя, в студію в Пітсбургу награла русиньскы народны співанкы, принесены з «краю».

31.03.2016

До кінця марця мож присылати внескы о признаня загальнопольской Нагорды ім. Оскара Кольберґа за заслугы для народной культуры. То премія, признавана од 1974 р. як узнання цілости діяльности, або за конкретны осягніня о особливим значынню для народной культуры. Єдным з лавреатів нагорды (в 1995 р.) єст Лемківска Капеля «Кычера» з Лігниці. Організаторы: Музей ім. Оскара Кольберґа в Присусі, Одділ Музею Радомского Села в Радомі.

2

30.03.2016

«Москва-Петушкы» (біблія алькоголика) – реж. Светозар Спрушаньскій, Театр Александра Духновича в Пряшові, Мала Сцена, 19.00 год.

Рано, Венечка будит ся в Москві по перепитій ночы, іщы фест пьяний. Але рішат, же одвидит свою любов в Петушках, місточку, до котрого желізницьом мож доїхати за пару годин. Нич сяде до потягу, в найскорше одкрытым склепі купит «необхідний» на дорогу асортимент. Ци доїхат до фраіркы?

Біблія алькоголиків – так тотя поема часто єст называна зато, же алькоголики цілого світа то братя, звязаны найміцнійшом силом. З той причыны, творці дозволили сой додати до наголовка твору Венедикта Єрофеева іщы тоту підназву – «біблія алькоголика».

Знимкы
взяты
з офіційного
фб-профілю
артисты.

На Многы і благы літа!

ПИШУТ ДО НАС ✉

Втіхом великом, превтішном ем ся втішыл, кед нашол ем в своїй інтернетовій почті... тыжденник ЛЕМ.фм+, панрусинській періодик, лемківського видання. Правда, речена втіха, може в дакус меньшым вымірі тырват уж пару років, од коли з захопліньюм чытам відомости, новины, дописы на портали Лем.фм, але періодик, до того тыжденник – то цілком інча справа. Сами потужыли сте тото окликом: *Так – то тыжденник!* І... аж ем стерп. При цілій втісі, стерп ем на мысль о Вашій будучій блаженній, але тяжкій працы. Ту уж – як на портали – не мож сой полюзувати, речы – буде, не буде, ци – буде веце або меньше, ту мусит быти! На час! Што тыжден!

Мій колишній начальник мал при собі таку, з польска, приповідку: *Znam ten ból, sam byłem matką!* І при цілій абсурдальности реченого містит ся в даякій спосіб, повіджме, праца при Бесіді, лем двомісячнику. Од двадцетьох семох років. І за тоты roky нерез приходила мысль зыйти бодай до місячника (та і підповідали мі оне поєдны, без зобовязань, лем підповідали). Але мал ем на памяти приповідку *Помаленькы Грицку грай*, міряй заміры на можливости.

В днешнім світі тыжденник (не бесідуючы о дневниках), то гейбы нияке диво. От, хоцбы пародесьяолітній вымушено любуваний наш медияльний «патрон» – Наше Слово. Та майме на памяти, же выріс він при потужных плечах Москвы і Кыйова, і при сполегливости Варшавы. За чотырдесять з гором років – як бы то парадоксальні не звучало – выплекано сой структуры, кадры. Нам ништо не поміг. Нас лем поневерано, дремузгано...

Пред пятнадцетьома рокама в принагідным одноразовым выданю *Горлицкій Бурсак* писал ем:

Дорогы Бурсакы! (...) Однісні ЗАРАНЕ пришла мі на мысль не глупа, мышлю, мысль. І мам дяку дати ей під розвагу Вам, Студенты лемківской філології в Кракові, і Вам, Студенты – Лемкы в цілій Польщи, по Світі розметаны: Створте новий «молодий» часопис. Пиште о своїх... лемківських проблемах. Пиште по свойому (не як мы – «патетычні» – як то окрислил Демко, сын). (...) Не дайте плямы нигде. Во імя Своє. І наше! Прошу Вас о тото. Патетычні, зо слезами прошу – Діти, Коханы, Вы, Нашы! – уйко Муриянка.

Тішу ся втіхом превтішном, же ем – патетычні сивий – діждал того часу!.. Знам, же не мате іщы піняжків на выдаваня тыжденника в друкуваній версії (суцы піняжкы ідут там, де – все іщы – сут плечы), але не падайте духом (і по што я Вам тото гварю!).

Дякую Ти, Демку (о, якій ем з Тебе, Сыну, гордий), дякую Ти, Наталько, за чудовий дизайн, дякую Вам Вшыткым – спілредакторы. Дякую Вам, наперед, – Вам, котры зо серцьом і розумом прийдете помочы.

уйко Муриянка

